

भार्यादिरग्निर्दायादिर्वा GautDS. i. 5. 6; 'भार्यादिरग्निर्दायादिर्वा' इति । ... अग्र्यर्थं त्वाधानम् । अग्निश्च कर्मार्थः । कर्माणि च भार्याद्वितीयस्य ManuBh. i. 238. 6 (on 3. 60); लाजाहोममभिनिर्वर्त्य त्रिः प्रदक्षिणमग्निमावर्त्य सप्तपदानि स्त्री प्रकर्म्यते ManuBh. ii. 178. 5 (on 8. 227); अग्नये कव्यवाहनाय स्वधा नमः VisṇuSm. 21. 7; अथाग्निं परिसमूह्य ... जुहुयात् VisṇuSm. 67. 1; एत पितरः सर्वास्तान् आ मे ... इत्यावाहनं कृत्वा VisṇuSm. 73. 12; अनुगम्येच्छया प्रेतं ज्ञातिमज्ञातिमेव वा । स्नात्वा सचैलं स्पृष्ट्वाग्निं घृतं प्राश्य विशुद्धयति ParāSm. 3. 42; तमग्निमात्मसात्कृत्वा क्षिप्रं स्यादुत्तराश्रीम् GobhiSm. 1. 83; (पार्वणादिश्राद्धसंबन्धिपिण्डान्) अथ वासो जलेऽपि वा प्रक्षिपेत् Aparā. 550. 14 (on 1. 256); अष्टभिर्मेन्त्रैर्लोमादिक्रमेण गृह्योक्त-विधिनाग्निमुपसमाधाय मज्जापर्यन्तां तनुं जुहुयात् DipKa. 96. 26 (on 3. 247); ब्राह्मणादिभिः सायंप्रातरग्नावाहुतिः प्रक्षिप्ता सूर्यमुपतिष्ठते ManvaMu. 13. 30 (on 1. 31); परिवेदनम् ... दाराद्योयथाक्रमं संयोगः ViraMi. 930. 13 (on 3. 234); **2 vii** sacred fire worshipped by the Brahmacārin प्रोषितो भैक्षादग्नौ कृत्वा सुज्जीत ĀpaDS. i(1). 3. 42; गुर्वभावे तदपत्यवृत्तिस्तदभावे वृद्धे सन्नहचारिण्यग्नौ वा GautDS. i. 3. 7; हुत्वाग्निं विधिवत् ... अभ्यसेत् LaViṣṇuSm. 2. 4; (संनिधौ वसेत्) आचार्याभावे तत्पुत्रस्य तदभाव आचार्यपत्न्यास्तदभावेऽग्नेः Aparā. 71. 6 (on 1. 49); आचार्याद्योरिच्छाविकल्पः । दोषवति चाचार्येऽग्निः BālaKri. i. 56. 18 (on 1. 49); अत्र दिवादित्यं रात्रौ सोमं (ईक्षेत) तयोरभावेऽग्निमिति व्यवस्था ViraMi. 45. 10 (on 1. 20); **2 viii** funeral fire ये अग्निदग्धा ये अनग्निदग्धाः RV. x. 15. 14; शरीरमग्निना संयोज्यानवेक्षमाणा अपोऽभ्यवयन्ति VasiDS. 4. 11; चितामारुह्यः स्त्रियः । ... कृष्णपत्न्योऽविशन्नग्निं रुक्मिण्याद्यास्त-दात्मिकाः BhāgP. xi. 31. 20; ब्रज त्वं पतिना सहाग्निम् VāmaP. 72. 7; सती श्रीमाणिक्यदे (? देवी) अग्नौ प्रविश्य EI. x. 39. 11; भोऽ (?) अग्ने त्वमस्माद्ग्रथव्यात् प्रेताज्जातोऽसि अयं पुनः प्रेतस्त्वत्सकाशात् पुण्यलोके जायताम् HārLa. 125. 11; स्वामिनोऽङ्गं चितामध्ये विदधेऽथ पुरन्दरः । अग्नीनग्निकुमाराश्च विचक्रुस्तत्र वेगतः MalliC. 8. 570; (सा) पत्या सहाग्नौ प्रविष्टा PurāPraSān. 4. 11; जनकेन ... अग्निना साकं संस्कारो नैव दापितः CampaSreKa. 84; कदाचिन्मृत्यु-मापन्ना स्वसा मत्प्राणवल्लभा । अग्नावहं प्रवि (?) वेक्ष्यामि तस्या मोहान्महामते CampaSreKa. 430; **2 ix** holy fire in Tantras and allied systems नवनामं तु (मण्डलम्) ... । वृष्टेन पूजितेनाथ तथाग्नौ कल्पितेन च । मोक्षो येन भवत्याशु PauskS. 1. 12; ततोऽग्नौ प्राकृतान्बन्धांस्तदीयाञ्जुहुयाद्गुरुः PauskS. 1. 38; पीठयन्त्रखण्डिलप्रकृतिशुद्धोदकाग्निवायुदिगाकाशप्रतीकेषु ... अर्चयेदीशम् ParāSū. 42. 16; अग्निषु वायुषु दिक्षु ... यां देवतामावाहयेत् ParāSū. 46. 26; पूजयेत् पुरुषो-त्तमम् । स्थण्डिले प्रतिमायां वा जले वाग्नावथापि वा ParaS. 4. 25; अग्नौ हुत्वा-खिलान्मन्त्रानावाह्य च परं प्रमुम् ParaS. 8. 9; हेमरत्नांशुकादीनां स्थानस्याग्नेः सुवस्य च (शुद्धिः प्रक्षालनात्) ParaS. 12. 37; 13. 32; मध्ये तथाग्निमाधाय क्रव्या-दांशं परित्यजेत् TantrRā. 5. 58; 7. 81; 10. 21; ज्वलितेनानिंशं मासादग्निनाग्नौ पतेद्रिपुः TantrRā. 10. 39; कृत्वा योनिं कुण्डमध्ये तत्राग्नौ विधिवदुनेत् TantrRā. 14. 26; तद्दांशं हुनेदग्नौ सर्वत्राक्षरलक्षके TantrRā. 17. 20; कुम्भाग्निमण्डलशिवाणां प्रदक्षिणं कारयेत् ĪśānSiPa. ii. 16. 56(6); ii. 18. 25; ii. 22. 57; चरोः ... संपातम् ... शिवाग्निगुरुशिष्याणां वार्धनीकुम्भयोः समम् MāliniT. 8. 122; देवाग्निगुरुदेवीनां पूजां कृत्वा MāliniT. 8. 131; भूमीशो निजमांसं समार्पयत् । विधासिद्धिनिमित्तं सा चिक्षेपाग्नौ यथाविधि MalliC. 1. 470; तस्यैवाग्नेः साक्षिकममरदत्तस्य पाणिग्रहणं बभूव KathāK. 113. 10; निर्घृणविरैः स वराक उपाय्य वह्नौ (v. 1. अग्नौ) जुहुवे PrabaK. 8. 19; **2 x** (Law) fire for ordeal, oath etc. अग्निं वाहारयेदेनम् Manu- Sm. 8. 114; राजा सत्पुरुषः सभ्याः शास्त्रं गणकलेखकौ । हिरण्यमग्निरुदकमष्टाङ्गः (व्यवहारः) समुदाहृतः NāraSm. 9. 15; ततः परम् ... घटाशुदकविषाणामन्यतमम् VisṇuSm. 9. 11; न कुष्ठयसमर्थलोहकाराणामग्निर्देयः VisṇuSm. 9. 25; घटोऽग्निरुदकं चैव ... । दिव्येनायाति (v. 1. दिव्यान्येतानि) ... निर्दिष्टानि स्वयम्भुवा BrhaspaSm. 80. 3; तुलाश्यापो विषं कोशो दिव्यानीह विशुद्धये YājñasSm. 2. 95; अग्निजलं वा शूद्रस्य YājñasSm. 2. 98; मुक्त्वाग्निं मृदितत्रीहिरदग्धः शुद्धिमाशुयात् YājñasSm. 2. 107; अग्निर्गोवाहनदहनः ... तस्य कूटसाक्षित्वे लिङ्गम् ManuBh. ii. 123. 22 (on 8. 108); सत्येनाग्निं प्रविशामि यदि न ब्राह्मणः ManuBh. ii. 126. 17 (on 8. 116); ज्वलन्नग्निना दीप्यमानोऽयोमयो लोहमयः ManuBh. ii. 191. 28 (on 8. 271); (ब्रह्महा) अग्नौ वात्मानं क्षिपेत्समिद्धे त्रिरुथाय पुनः पतेत् ManuBh. ii. 391. 28 (on 11. 72); विशत्युत्तरत्रिशतनिष्कप्रभृत्यग्निः SmṛtiCan. iii. 235. 10; घटग्रहण-मध्यम्बुविषाणां परिसंख्यानार्थम् SmṛtiCan. iii. 240. 2; अग्निजलविषाणां शूद्रस्य एव विकल्पोऽस्तु Subodhi. 41. 30 (on 2. 98); 42. 18 (on 2. 99); महापातकाभियोगेषु ... अग्निं वहेयुः DipKa. 50. 25 (on 2. 99); हेमाग्नी दृशौ अथ हृदित्यर्थोऽन्वयः DaṇḍaVi. 12. 16; अग्निः फालस्तसमापश्च क्षत्रियस्य ViraMi. (Vyavahāra) 178. 16; अग्निजलविषाणां श्रो (? श्रौ) तानां श्रौतशूद्रे एव विकल्पोऽस्तु BālamBha. ii. 108. 14 (on 2. 98); पतानि चत्वारिती । तुलाग्नि-जलविषाणीत्यर्थः BālamBha. ii. 109. 23 (on 2. 99); हेमाश्रयम्बुस्वपुरुषाः साधना-ङ्गानि वै दश S'ukrNi. 4(5). 36; शपथार्थे हिरण्याग्नी S'ukrNi. 4(5). 40; अग्निर्विषं

घटस्तोयं धर्माधर्मौ च तण्डुलाः । ... निर्दिष्टाः ... दिव्यनिर्णये S'ukrNi. 4(5). 235; **2 xi** fire for penance चतसृषु दिक्षु चत्वारोऽग्नयः उपरिष्ठादादित्य इत्येवं पञ्चानामग्नीनां मध्ये तिष्ठेत् (वानप्रस्थः) Mitā. 363. 19 (on 3. 52); सूर्यं उपरिष्ठादिकृ-चक्रचतुष्टये चत्वारोऽग्नयः । एषां पञ्चानामग्नीनां मध्ये त्रीण्ये व्यवस्थितः स्यात् Aparā. 944. 1 (on 3. 51); **2 xii** kitchen fire, fire for cooking भोज्यमन्नं परीक्षाार्थं प्रदद्यात् पूर्वमग्नये NitiSā. 7. 15; तस्मादग्निं समारोप्य जम्बालसदृशं पचेत् KulārT. 5. 13; अग्निं विना यत्कालेनैव पक्वरसास्त्रावि तदशननियमवान् वा स्यात् Aparā. 942. 21 (on 4. 48); अग्नौ कण्डनके चैव पेपणे तोयसंग्रहे । हिंसा सदा गृहस्थानाम् LiṅgaP. i. 78. 5; **2 xiii** fires (five in number) cf. पञ्चाग्नि, मितश्च संमि-तश्चैव तथा च शालकण्टकः । कृष्माण्डो राजश्रेष्ठास्तेऽग्नयः स्वाहासमन्विताः BhaviP. 53B. 22 (i. 23. 23); **3 i** god of fire अग्ने नर्यं सुपर्था राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् RV. i. 189. 1; अर्चा देवायाग्नये RV. v. 16. 1; नर्मस्ते अग्न ओजसे गृणन्ति देव कृष्टयः RV. viii. 75. 10; अग्ने विवेद्वेदो भर्त्सिस्मभ्यम् SV. I. i. 1. 1. 10; I. i. 2. 4. 10; भर्गो न चित्रो अग्निर्महानो दधाति रत्नम् SV. I. v. 2. 2. 3; अग्ने विश्वे भिरग्निर्भर्जो वि ब्रह्मसहस्रकृत SV. II. vii. 1. 6. 1; अग्निः प्रियेषु धर्मसु वि राजति SV. II. viii. 2. 19. 3; नि वर्तस्व पुनरग्न ईषार्युषा SV. II. ix. 2. 8. 2; मित्रेणाग्ने मित्रथा यत्स्व AV. ii. 6. 4; iv. 4. 6; अपामग्निस्तन्मिः संविदानो य ओषधीना-मधिपा बभूव AV. iv. 15. 10; ममाग्ने वचो विह्वेष्वस्तु AV. v. 3. 1; अग्ने पृतनाप्राद् पृतनाः सहस्र AV. v. 14. 8; अग्निर्वत्सपतीनामधिपतिः स मावतु AV. v. 24. 2; धाता रातिः संवितेदं जुषन्तां प्रजापतिर्निधिपतिर्नो अग्निः AV. vii. 17. 4; अथास्येतरमात्मानं देवाः प्रायच्छन्नग्नये AV. xi. 8. 31; देवो अग्निः संकसुको दिवस्पृष्टान्यासहत् AV. xii. 2. 12; xii. 2. 45; तं त्वा ... पर्यग्निरायुषा वचसा दधातु AV. xiii. 1. 17; xiii. 1. 27; येनाग्निरस्या भूम्या हस्तं जुग्राह दक्षिणम् AV. xiv. 1. 48; xvi. 9. 2; अग्निर्मा गोसा परि पातु विश्वतः AV. xvii. 1. 30; सर्वास्तान् आ वह पिद्वन् AV. xviii. 2. 34; देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यामग्नये जुष्टं निर्वपामि TaiS. I. i. 4. 2; अग्नेवांमपन्नगृहस्य सर्दसि साद-यामि TaiS. I. i. 13. 3; यस्त्वा स्वर्धः सुहिरण्यो अग्न उपायाति वसुमता रथेन । तस्य त्राता भवसि TaiS. I. ii. 14. 4; अयं नो अग्निर्वरिवः कृणोतु TaiS. I. iii. 4. 1; शृणोत्वग्निः स्मिधा हवं मे TaiS. I. iii. 13. 1; आ वो राजानम-ध्वरस्य रुद्र होतार सत्ययज्ञ रोदस्योः । अग्निं पुरा तनयित्त्नोरचित्ताद्विरण्य-रूपमवसे कृणुध्वम् TaiS. I. iii. 14. 1; एष ते योनिर्गम्ये त्वा तेजस्वते TaiS. I. iv. 29. 1; ते देवाः ... अग्नौ वामं वसु सं न्यदधत् TaiS. I. v. 1. 1; सप्तसप्त वै सप्तधाग्नेः प्रियास्तनुवः TaiS. I. v. 4. 4; उपप्रयन्तो अध्वरं मन्त्रं वोचेमाम्नये । आरे अस्मे च शृण्वते ... अग्निर्मूर्धा दिवः कृकृत पतिः पृथिव्या अयम् । अपा रेता-सि ज्जिन्वति TaiS. I. v. 5. 1; अग्ने त्वं नो अन्तमः । उत त्राता शिवो भव वरुध्यः TaiS. I. v. 6. 2; त्वमग्ने शोचिषा शोशुचान् आ रोदसी अष्टाण्य जायमानः ... अस्माकमग्ने मध्वत्सु धारयानामि क्षत्रम् TaiS. I. v. 11. 2; अग्निर्मां दुरिष्ठात् पातु TaiS. I. vi. 3. 1; अग्निर्वै देवानामन्नादः TaiS. I. vi. 11. 5; अग्नि-भूतानामधिपतिः TaiS. III. iv. 5. 1; सरस्वत्ये पूष्णेऽग्नये स्वाहा VājaS. 4. 7; अग्नये त्वा रायस्पोषुदे VājaS. 5. 1; स प्रथमो वर्णो मित्रो अग्निः VājaS. 7. 14; 8. 10; अग्ने ... वचस्वास्त्वं देवेष्वसि VājaS. 8. 38; अवसेऽग्निमन्वारभामहे VājaS. 9. 26; अग्निः पृथुधर्मणस्पतिर्जुषाणः VājaS. 10. 29; 10. 30; अन्वद्विरुषसाम-ग्रमख्यत् VājaS. 11. 17; अग्नेऽभ्यावर्तिन्नमि मा नि वर्तस्व VājaS. 12. 7; अग्ने पुरीष्याधिपा भव त्वं नः VājaS. 12. 58; यो नो दूरे अघशोसो यो अन्त्यग्ने VājaS. 13. 11; आविष्कृणुध्वु देव्यान्त्यग्ने VājaS. 13. 13; अग्ने पृथो देव्यानां कृणुध्वम् VājaS. 15. 53; अग्निर्वै देवानामवमः AitBr. 1. 1(6); अग्नि-मुखं प्रथमो देवतानाम् AitBr. 1. 4(24); 2. 1(35); ते देवाः स्वर्गं लोकं यन्तोऽ-ग्निमूचुः KauṣiBr. 1. 1 (1. 2); 1. 2 (2. 6); स वै ... जुहोत्यग्नये सायम् KauṣiBr. 2. 1 (3. 21); अथ यत् ... अग्नीनुपतिष्ठतेऽभिवादो हैष देवतायै KauṣiBr. 2. 5 (5. 20); 3. 3 (10. 3); हृदा मिति जनयु चारुमग्नये TaiBr. I. iv. 2. 2; अग्निर्वै ब्रह्म ṢaḍviBr. i. 1. 4; अग्नेर्गायत्र्यभवत्सयुग्वा DevaBr. 2. 7; मुखमग्निः DevaBr. 4. 1; स (ब्रह्मा) ... तेभ्यः ... (लोकेभ्यः) त्रीन्देवान्निरमिमीताग्निम् GopBr. i. 1. 6; अथात्रैव तिष्ठन्नग्निं यथाङ्गमुपतिष्ठते Sāṅkhā. 1. 5 (3. 12); स त्वमग्निः स्वर्गमध्येषि KāthU. 1. 13; अग्निमग्नीषोमाविति पौर्णमास्याम् ĀśvaS'S. I. i. 3. 9; अत्याक्रम्याश्राव्याहाग्निं यजेति BaudhS'S. i. 25. 5; उत्तरार्धपूर्वाग्नेऽग्नये जुहोति ĀpaS'S. ii. 18. 4; अग्निमुपतिष्ठतः KauṣiGS. ii. 1. 28; KāthGS. i. 2. 1; VārāGS. 6. 16; VaikhāGS. 1. 4; PārāGS. i. 6. 2; JaimiGS. 1. 23 (24. 4); नमोऽग्नयेऽस्तुमते BaudhDS. ii. 5. 9; प्रजाभिरग्ने अमृतत्वमदयाम् BaudhDS. ii. 6. 35; पृथिवीसमं तस्य तेऽग्निरुपद्रष्टवस्ते महिमा BaudhDS. ii. 8. 12; अग्निः प्रजापतिः सोमो रुद्रोऽदितिर्बृहस्पतिः (नक्षत्रदेवता हेताः) JyotiVe. 32; यदपि